

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN ON BEŞİNCİ YILDÖNÜMÜ ANISINA YAPILAN YAYIN FAALİYETLERİ

Murat KARATAŞ*

Öz

Bu makale, Türkiye Cumhuriyeti'nin on beşinci yıldönümü anısına Türk matbuatında yapılan neşriyatı konu edinmektedir. Bir bibliyografya denemesi biçiminde değerlendirilebilecek bu makalede, kurumsal ve bireysel yapılan yayınlar hakkında içerik bilgisi de verilerek Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye'si'nin önemli bir yayın serisine dikkat çekilmek istenmektedir. Kanaatimize göre, disiplinler arası birçok bilimsel alana hitap ettiğini düşündüğümüz bu yayın serisi, çalışmalarını Türkiye'nin 1923-1938 yılları arası dönemi kapsayan araştırmacıların başvurması gereken rafine kaynak niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: 1938 Yılında Türkiye Cumhuriyeti, Cumhuriyet İlanının On Beşinci Yıldönümü, Basım ve Yayın Faaliyetleri.

Abstract:

Publication Activities Made For the Fifteenth Anniversary of the Republic of Turkey

This article studies the publications made in Turkish press for the fifteenth anniversary of the proclamation of the Republic of Turkey. Information about the contents of institutional and individual publications made in the aforementioned anniversary will be given in this article, which can be evaluated as an attempt of creating a bibliography on the subject. Thus we also would like to draw attention to an important series of publications of Early Republican Turkey. According to our opinion, this series addressing numerous interdisciplinary scientific fields constitutes a refined source for the researchers studying on the period of Turkey's history between the years 1923-1938.

Keywords: The Republic of Turkey in the Year 1938, Fifteenth Anniversary of the Proclamation of the Republic of Turkey, Printing and Publication Activities

* Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı.

Giriş

Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri, devletin kuruluş yıllarını takip eden süreç içerisinde, tarihî mirasına dair önemli olayların yıldönümlerini anma ya da kutlama biçiminde resmî programlarına dâhil etmişlerdir. Özellikle Erken Cumhuriyet Dönemi'nde bu yıl dönümleri, gittikçe artan yayın faaliyetleri ile de desteklenmiştir.

Cumhuriyet'in ilanından itibaren yapılan yıl dönümü kutlamalarında ilk ciddi yayın faaliyeti, 1933 yılına rastlamaktadır. Cumhuriyet'in onuncu yıldönümü münasebetiyle birçok kurum ve kuruluş, 1923-1933 yılları arasını anlatan kitaplar neşretmişlerdir.¹ Vilayetlere dair mahalli tarih çalışmaları; bireysel kaleme alınan ve “*inkılap piyesi*” olarak ifade edilen gösteri metinleri, şiirler, romanlar ve destanlar; 30 Ağustos Zaferi, Mudanya ve Lozan Antlaşmaları gibi tarihî olayları anlatan eserler; çeşitli bakanlıklara dair faaliyetleri konu edinen yayınlar; Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni ve Türk İnkılabı'nı izah eden eserler ile İsmet İnönü ve Mustafa Kemal Atatürk'e dair kitaplar neşredilmiştir. Bunlarla birlikte dönemin önde gelen fikir mecmualarından Kadro, Fikir Hareketleri, Varlık, Birlik, Kooperatif, Servetifünun; Sanayi ve Ticaret Odaları'na ait mecmualar ile Mülkiye, Demiryolları Mecmuası, Sıhhiye Mecmuası, Hilaliahmer Mecmuası, Adliye Ceridesi gibi kurumsal yayın yapan yayınlar ve Ülkü, Kaynak, Halkevi, Doğuş ve Taşpınar gibi halkevi dergileri, bu önemli yıldönümüne ait özel sayı çıkarmışlardır. Bu eserlerin tamamı, faaliyet sahası olarak geniş bir yelpazeye hitap eder biçimde², büyük oranda Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) desteği, Ticaret ve Sanayi Odaları'nın mesaisi, halkevlerinin ve bakanlıkların katkısı ile yayınlanmıştır. Bu yayın serisinin içerisinde en temel eser, CHP'nin Cumhuriyet Bayramı'nı kutlama hazırlıkları ile meşgul olan komisyon tarafından hazırlanan ve 255 sayfadan oluşan “*Onuncu Yıl Rehberi*”dir.³ Bu eserde, Adliye, Milli Müdafaa, Hariciye, Dahiliye,

¹ Cumhuriyetin onuncu yıldönümünde yayınlanan bu çalışmaların listesi için bkz. (Nüzhet 443-455) Bu yayınların iktisat tarihi açısından önemine işaret eden bir değerlendirme için bkz. (Koraltürk, 60-64) Bu kitaplar hakkında bir liste denemesi için bkz. (Coşkun, 94-95)

² Cumhuriyet'in onuncu yıldönümü kutlamaları için hazırlanan tören, dekorasyon, temsil ve konserler gibi faaliyetler için ayrıca bkz. (Doğaner, 119-143)

³ Bu yayını hazırlayan komisyonun isimleri, eserde mevcut değildir. Ancak eserde, Başbakanlık tarafından oluşturulmuş bir komisyondan söz edilmektedir. Nitekim 11 Haziran 1933 tarihinde Giresun Mebusu Hakkı Tarık Bey, Malatya Mebusu Abdülmuttalip Bey, Denizli Mebusu Necip Ali Bey, Muş Mebusu Hasan Reşit Bey ve Bolu Mebusu Hasan Cemil Bey tarafından TBMM'ye sunulan “Cumhuriyet'in Onuncu Yıldönümünü Kutlulama” isimli kanun teklifinde de, “*Kutlulama işleriyle meşgul olmak üzere merkezde Başvekaletle bağlı olan bir yüksek komisyon*” oluşturulmasının önerildiği ve kabul edildiği görülmektedir. (TBMMZC, 185) İcra Vekilleri Heyeti'nin 6 Temmuz 1933 tarihli toplantısında ise,

Emniyet, Jandarma, Gümrük, İnhisar, Sanayi, Maden, Ticaret, Milli Banka, Ziraat, Orman, Baytar, Nafia, Demiryolları, Posta ve Telgraf işleri ile on yıllık süreçte yapılan önemli işlerden bahsedilmiş; Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne, Halkevleri'ne, Atatürk'ün Büyük Nutuk'undan parçalara, CHP prensiplerinin doğduğu tarihî şartlara, Türk İstiklali ve İnkılabı'na dair metinlere yer verilmiştir.

Ciddi bir yayın külliyatı oluşturan bu eserler, Cumhuriyet'in on beşinci yıldönümü kutlamaları için önemli bir tecrübe olmuştur.⁴ Nitekim onuncu yılda olduğu gibi on beşinci yılda da yayın faaliyetleri "*Kutlulama Komitesi*" tarafından üstlenilmiştir. CHP Genel Sekreterliği Başkanlığı'nda oluşturulan bu komisyona Isparta Mebusu Kemal Ünal ve Vedat Nedim Tör önemli katkı sağlamıştır. Yüksek Komite, 1938 yılı Mart ayından itibaren çalışmalarına başlamış; genel mahiyette hazırlanacak eserlerle meşgul olma, afiş ve özlü söz gibi propaganda malzemelerini üretme, 15. yıl anısına çıkarılacak pul, sigara kâğıdı ve madalya gibi ürünleri tedarik ettirme, çeşitli yarışmalar organize etme, gazete ve dergi gibi süreli yayınlara veri sağlama işi ile kurumlar arası iletişimi koordine etme görevlerini üstlenmiştir. Büyük oranda Yüksek Komite'nin destek ve teşvikinin sonucu olarak yayınlanan eserler, kurumlara ve vilayetlere dair yayımlar, çoğu edebi içerikli bireysel eserler, gazete ve dergi gibi süreli yayınlarda yer bulan makaleler ile radyo yayını, sinema filmi ve afiş gibi görsel ve işitsel yayımlar biçiminde ele alınabilir.

1. Kurumlara ve Vilayetlere Dair Yayınlar

CHP tarafından oluşturulan Kutlulama Komisyonu, on beş yıllık birikimin yansıtılması için kurum ve vilayet bazında teşviklerde bulunmuştur. Kurumsal eserlerin merkezden yönetilmesi, vilayetlere ait eserlerin ise ilgili vilayette kurulacak komisyon tarafından üstlenilmesi esas tutulmuştur. Kurumlara ait eserlere, ilgili kurumlar rapor biçiminde yolladıkları metinler ile katkı sağlarken vilayete dair eserler, büyük oranda halkevleri teşkilatı tarafından üstlenilmiştir.

Cumhuriyet Halk Fırkası Umumi Kâtibi Kütahya Mebusu Recep Peker'in başkanlığı altında Erzurum Mebusu Nafi Atuf Kansu ile Milli Müdafaa, Dahiliye ve Maarif Vekilleri müsteşarlarından "*yüksek bir komisyon*" teşkil edileceği kararı alındığı, Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. (TCRG, 1) Yüksek Komisyon'a bağlı yayın komitesinin ise Hakkı Tarık Us, Vecdi Sadrettin, Aka Gündüz, Naşit Hakkı Uluğ, Neşet Halil Atay ve Behçet Kemal Çağlar'dan oluşturulduğu görülmektedir. (Demirhan, 51)

⁴ Özellikle Cumhuriyet'in Onuncu Yıl kutlamaları ile ilgili, derli toplu ve ciddi emek ürünü bir doktora tezi yayını için bkz. (Bolat, 2010). 1923-1938 yılları arasında yapılan milli bayramları, ulus-devletin inşası için törensel meşruiyet olarak değerlendiren yayımlanmamış bir doktora tezi için bkz. (Aslan, 2011)

1.1. Kurumlara Dair Eserler

CHP, *On Beşinci Yıl Kitabı* ismiyle, devlet kurumlarının faaliyetlerini izah eden, oldukça ayrıntılı ve kapsamlı bir yayın yapmıştır. (CHP/1, 1938) 611 sayfadan oluşan bu yayın devlet-parti bütünleşmesinin de doğal bir sonucu olarak sadece parti ile ilgili bir yayın olmaktan öte devlete ait kurumların muhasebesini içermektedir. Eserin hazırlanmasına dair parti teşkilatı devlet kurumlarından yazılar talep etmiştir. Rapor biçiminde CHP Genel Sekreterliği'ne sunulan yazılar, bu kitaba eklenmiştir.⁵ Böylece eser, birçok kurumun rapor biçiminde hazırladığı notların birleşimi biçiminde yayınlanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün Onuncu Yıl Nutku ile başlayan eserde, "*On Beş Yılın Kronolojisi*" başlığı altında 1919-1938 yıllarının önemli olayları sıralanmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, CHP ve Halkevleri hakkında tarihî ve kurumsal bilgiler verildikten sonra, her biri ayrı ayrı bilanço sunan bakanlıkların faaliyetleri aktarılmıştır. Bu açıdan ortaya çıkan yayın, imardan ziraata, dış politikadan ekonomiye, eğitimden ulaştırmaya, demiryollarından sanayiye kadar çok yönlü bir kaynak eser niteliği taşımaktadır. Vakıf işleri, İstatistik, Meteoroloji, Banka, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu, Türk Kültür Kurumu, Türk Hava Kurumu, Türk Spor Kurumu, Kızılay, Ulusal Ekonomi ve Arttırma Kurumu ve Çocuk Esirgeme Kurumu gibi hem teşkilata dair hem de faaliyet bazında bilgiler verilmektedir.⁶ Eser, grafik, tablo ve fotoğraf gibi görsel malzeme açısından da veriler sunmaktadır. Eserde, vilayetler tarafından eser çıkarılacağı için mahalli işler hakkında bilgi mevcut değildir. Cumhuriyet'in on beşinci yıldönümü anısına yapılan bu eser, kutlama programında İngilizce ve Almanca da dahil dört dilde yapılması planlanmışken sadece Arapça ve Fransızca olarak basılmıştır.(BCA,490.1.0.0. 1152. 44. 1. 2-8; BCA, 490.1.0.0. 1155. 56. 1. 44-45)⁷

CHP'nin bir diğer yayın faaliyeti, "*Şeref Kitabı*"dır.(CHP/2, 1938) Kültür Bakanlığı, Mustafa Kemal Atatürk hakkında öğrencilerin duygu ve düşüncelerini aktarmaları amacıyla okul öğrencileri arasında bir yazı

⁵ Kitapta bölüm olarak yer alan Emniyet, Jandarma, Vilayet İdaresi, Mahalli idareler, Nüfus ve Matbuat bilgileri hakkında gönderilen raporlar için bkz. (BCA, 490.1.0.0. 1153. 45. 1. 30-112) Nafia Notları için bkz. (BCA, 490.1.0.0. 1450. 7. 1. 1-71)

⁶ Bahsi geçen kitapta yer alan kurumsal bilgilerin, ilgili kurum tarafından CHP'ye rapor biçiminde gönderildiği, gerekli kısaltmalar yapıldıktan sonra yayınlandığı görülmektedir. Kitap, bu biçimde gelen raporlara dayanılarak yayınlanmıştır. Bkz. (BCA, 490.1.0.0.1155.55.1.7)

⁷ Bu eserlerin basım sayısı ise şu şekildedir: Türkçesi 20.000; Fransızcası 5.000; Arapçası 5.000. Bkz. (BCA, 490.1.0.0. 1155. 56. 1. 195)

müsabakası açmıştır. Büyük oranda Mayıs-Eylül ayında tamamlanan⁸ bu müsabakaya, bine yakın katılımcı başvurmuştur. Vilayet merkezinde oluşturulan komisyonların talepleri ve Kutulama Komisyonu'nun incelemeleri sonucunda seçilen metinler kitaba dahil edilmiştir. 70 sayfalık bu eserin içerisinde, şiir ve düz yazı biçiminde yurdun dört bir tarafından pati merkezine ulaştırılan kısa eserler yer almıştır.

İçişleri Bakanlığı'na bağlı Matbuat Umum Müdürlüğü de yıldönümü yayın faaliyetine katılmak için bir kitap neşrine karar vermiştir.(BCA, 490.1.0.0. 1153. 45. 1. 27) Hazırlanan eser, yabancı basında çıkan yazıları tercüme ederek, Türkiye'nin dış dünyadan nasıl görüldüğünü anlamayı amaç edinmiştir.(Yabancı Gözüyle Cumhuriyet Türkiye'si, 1938) Atatürk'ün şahsına, inkılâp hareketlerine ve Balkan Antantı, Sadabad Paktı, Montrö Antlaşması gibi dış politika konularına dair üç eksende yazılar bir araya getirilmiştir. Her ne kadar on beş yıllık bir süreçten bahsedilmişse de özellikle 1930'lu yıllarda yayınlanan makalelere yer verilmiş; bütün dünya basınından ziyade, Avrupa ve Amerika kaynaklı yayınlardan örnekler alınmıştır. Eserin sonuna eklenen fotoğraflar, önemli görsel malzeme sağlamaktadır.

1.2. Vilayetlere Dair Eserler

Onuncu yıl anısına hazırlanan ve vilayetlerle ilgili olan eserleri, büyük oranda ticaret ve sanayi odaları üstlenirken on beşinci yıl dönümü anısına hazırlanan eserler, altı yıllık bir teşkilatlanma serüveni olan ve bu zamana kadar yayın kollarının çalışmaları ile disiplinler arası önemli eserler hazırlayan halkevleri tarafından üstlenilmiştir.⁹ Bu eserlere vilayetlerde oluşturulan komisyonların da ciddi katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Nitekim Yüksek Komite, ilgili vilayetlerde birer komite oluşturularak "*15 yıllık çalışmaları gösterir*" birer kitap çıkarma görevini vilayetlerden talep edeceğini duyurmuş(BCA, 490.1.0.0. 1153. 48. 1. 1, 8); 23 Temmuz 1938 tarihinde de kitapların çıkarılmasını istemiştir.(BCA, 490.1.0.0. 4. 19. 13. 7) Hazırlanacak bu eserlerin bütçesinin, hususi idare ve belediyeler bütçesinden karşılanacağı belirtilmiştir.(BCA, 490.1.0.0. 1152. 44. 1) Bu bakımdan ortaya çıkan eserler, büyük oranda vilayette oluşturulan kutlama komitelerinin teşvik ve desteği ile halkevleri ekipleri tarafından hazırlanmıştır.

⁸ Kültür Bakanı'nın CHP Genel Sekreterliği'ne gönderdiği 25 Mayıs 1938 ve 2 Eylül 1938 tarihli yazı için bkz. (BCA, 490.1.0.0. 1153. 45. 1. 12-13)

⁹ Gerçekte, Yüksek Komite'nin yayın programı arasında Ticaret Odaları tarafından 15. Yıl için bülten neşretmeleri hususu da vardır. Bkz. (BCA, 490.1.0.0. 1153. 48. 1.3)

Cumhuriyet'in on beşinci yıldönümünü hatırasına yayınlanan ve toplamda 39 adet belirlenebilen bu eserlerde, ilgili vilayetin belediye hizmetlerinden, halkevi faaliyetlerine; milli eğitim hizmetlerinden, sanayi kuruluşlarına; tarımsal faaliyetlerinden, coğrafi özelliklerine; tarihinden, nüfus yapısına; sağlık hizmetlerinden, spor etkinliklerine; vakıf işlerinden şehirde hizmet veren banka, Çocuk Esirgeme Kurumu ve Kızılay gibi kurumlara varıncaya kadar geniş perspektifte bilgiler ve bütün bu alanlara dair fotoğraf, resim ve grafik gibi görsel malzemeler bulunmaktadır. Bu hali ile eserler, 1938 yılı Türkiye'si'nin panoramasını gözler önüne sermektedir.

Dönemin prestij eserleri arasında yer alan ve bir çeşit vilayet yıllıkları biçiminde de düşünülebilecek bu eserler, şekil ve içerik bakımından bazı yönleriyle birbirinden ayrılmaktadır. On beşinci yıl anısına çıkan eserlerden iki tanesi, hazırlayan bakımından farklılık arz etmektedir. Diyarbakır Vilayeti'ne dair hazırlanan eser, Diyarbakır Halkevi ya da Kutlama Komitesi tarafından değil; Birinci Umumi Müfettişlik Dairesi tarafından hazırlanmıştır.(Cumhuriyetin 15 İnci Yılında Diyarbakır, 1938) Diyarbakır'da parti teşkilatlanmasının olmaması bir yana Diyarbakır Halkevi tarafından da üstlenilmeyen bu yayın, Birinci Genel Müfettiş Abidin Özmen'in, "*Cumhuriyet'in 15 inci Yılına Kadar Birinci Genel Müfettişlik Bölgesi'nde Neler Yapıldı?*" adlı bir eser hazırlandığını bildirmesi ve bu eserin CHP tarafından neşredilmesini rica etmesi ile yayın olarak ortaya çıkmıştır.(BCA, 490.1.00. 1155. 55. 1. 6) Diğer vilayet kitapları ile oldukça benzer konuların işlenmiş olduğu bu kitap da şehrin tarih ve coğrafi özellikleri, imar, belediyeçilik, ziraat, hayvancılık, sağlık, adliye, sanayi ve ticaret durumu hakkında bilgiler vermektedir. Bir diğer yayın, Üçüncü Umumi Müfettişlik Dairesi tarafından hazırlanmıştır.(Doğu Cumhuriyetin 15 nci Yılında, 1938) Trabzon, Erzurum, Kars, Ağrı, Gümüşhane, Rize ve Artvin vilayetlerini içerisine alan bu eser, şehirlerdeki emniyet, asayiş ve adli işler; kültür, eğitim, imar ve bayındırlık konuları; sanayi, ticari ve mali işler; sağlık, ziraat, hayvancılık durumu; halkevleri ve faaliyetlerini ele almaktadır.

Biçimsel olarak diğer yayınlardan ayrı tutabileceğimiz iki yayın vardır. Çankırı Vilayeti'ne ait eser, sunduğu bol görsel malzemenin aksine, oldukça az bilgi vermektedir.(Cumhuriyetin 15 İnci Yılında Çankırı, 1938) Elazığ Vilayeti'ne ait eser ise tamamen görsel malzemedен oluşan albüm niteliğindedir.(Elazığ Vilayeti 15, 1938)

Biçim ve hazırlayan özelliklerini bir tarafa bırakırsak, benzer bir içerik şemasına sahip olan bu eserler, diğer vilayetlere göre daha ön planda olunan ziraat veya sanayi faaliyeti, ulaşım veya imar gibi yapısal farklar ya da halkın inanç ve uğraşları ile ilgili toplumsal özellikler bakımından farklılık

arz etmektedir. Balıkesir Vilayeti'ne ait eserde, şehrin telefon şebekesi, demiryolları ve nakliye işleri, 1923-1937 yılları arasında inşa edilen eğitim kurumları, halkın zeytin ve zeytinyağı uğraşı konularına da yer verilmiştir.(15 Balıkesir, 31, 46-47, 55, 64-65) Bolu Vilayeti'ne ait eserde, şehirdeki jandarma teşkilatı ile şehrin turistik ve sayfiye yerleri hakkında da bilgiler vardır.(15 İnci Yılda Bolu, 38-44, 54-55) Burdur Vilayeti'ne ait eserde, şehrin Sanayi ve Ticaret Odası hakkında da bilgi verilmiştir.(15 İnci Cumhuriyet Yılında Burdur, 63) Şeref Ergenekon tarafından yazılan Çanakkale Vilayeti'ne ait eser, boğaz balıkçılığı ve palamut ihracatı konusunda da bilgi sağlamaktadır.(Cumhuriyetin 15 İnci Yılında Çanakkale, 45) Denizli Vilayeti'ne ait eserde, Denizli İktisat Bankası ve Milli Mücadele Dönemi'nde Denizli şehrinin durumu hakkında da bilgi vardır.(Cumhuriyetin 15 İnci Yıldönümünde Denizli, 36-38, 78-79) Edirne Vilayeti'ne ait eser, şehrin doğal serveti olarak tanıttığı Beyaz Peynir ile Edirne Cezaevi hakkında da bilgi içermektedir.(Cumhuriyetin 15 İnci Yılında Edirne, 66, 94-95) Vehbi Okay tarafından hazırlandığı anlaşılan Gümüşhane Vilayeti'ne ait eserde, halkevlerine ve şehrin imar faaliyetlerine dair bilgiler, ciddi miktarda görsel malzeme ile ayrıntılandırılmıştır.(Cumhuriyetin 15 İnci Yılında Gümüşhane, 46-52) Isparta Vilayeti'ne ait eserde, demiryolunun açılış törenine dair ayrıntılı bilgiler verilmekte, günün anlamına dair yapılan söylevlerin metinleri yer almaktadır. Ayrıca halıcılık, gülyağcılık ve afyonculuktan da bahsedilmektedir.(Isparta 15, 33-42,93-104) Kırklareli Vilayeti'ne ait eserde hayvancılık ve peynir üretimi özenle anlatılan konulardır.(Cumhuriyetin 15 İnci Yılında Kırklar Eli V., 37-44) Kırşehir Vilayeti'ne ait eserde, vilayet basımevinin yayınladığı eserler sıralanmıştır.(Cumhuriyetin 15 İnci Yılı Kırşehir İli, 35) Konya Vilayeti'ne ait eserde vilayette yapılan sondaj ve su işlerine geniş yer ayrılmıştır.(Cumhuriyetin 15 Yılında Konya, 63-78) Kütahya Vilayeti'ne ait eserde, vilayetin çinicilik faaliyetleri ön plana çıkarılmıştır.(Kütahya 15 Yıl, 72-75) Malatya Vilayeti'ne ait eserde, meyvecilik ve hayvancılık uğraşı hakkında verilen bilgiler daha ayrıntılıdır.(Cumhuriyetin 15 Yılında Malatya, 58-68) Mardin Vilayeti'ne ait eserde, vilayetteki esnaf kollarına dair verilen bilgiler oldukça dikkat çekicidir.(Mardin Cumhuriyetten Önce ve Sonra, 145-147) Muğla Vilayeti'ne ait eserde, vilayetin tarihine ve tarihî mirasına dair verilen bilgiler daha kapsamlıdır.(Muğla Cumhuriyetin 15 nci Yılında, 33-49) Samsun Vilayeti'ne ait eserde, vilayetin kazalarına dair bilgiler detaylıdır ve Mustafa Kemal Atatürk'ün Samsun'a ayak bastığı 19 Mayıs 1919 tarihinin önemine özel bir yer ayrılmıştır.(Samsun 15, 43) Seyhan Vilayeti'ne ait eserde, pamuk ve portakal üretimi(Seyhan Cumhuriyetin 15 Yılı İçinde, 73-84); Tekirdağ Vilayeti'ne ait eserde, bağcılık, ipek böcekçiliği,

arıcılık(Cumhuriyetin 15 Yılında Tekirdağ, 31, 37-38); Tokat Vilayeti'ne ait eserde, Turhal Şeker Fabrikası(15 Yılında Tokat, s. 35); Yozgat Vilayeti'ne ait eserde, iskan ve göçmen işleri(Cumhuriyetin 15 Yılında Yozgat, 50-53); Sinop Vilayeti'ne ait eserde, vilayete ait tarihî binalara dair görsel malzeme ile balıkçılık ve hayvancılığa dair bilgiler dikkat çekicidir.(Sinop Cumhuriyetin 15 nci Yılında, 70-76) Niğde Vilayeti'ne dair eserde kültür ve eğitim faaliyetleri çerçevesinde verilen bilgiler ve paylaşılan fotoğraflar kapsamlıdır.(15 Niğde, 13-57) İçel Vilayeti'ne ait eserde, vilayet ve ilçelere dair tarihî bilgi oldukça ayrıntılıdır. İçel'de yetişmiş meşhur tarihî şahsiyetler hakkında da bilgi mevcuttur.(İçel 15, 13-58) “*Doğuya En Kısa Yolun Kapısı*” ibaresi ile tanıtılan Trabzon Vilayeti'ne ait eserde ise, Valilik ve Belediye'nin yaptığı işler listelenmiş; yöresel “*Kirasna Maden Suyu*” tanıtılmıştır.(15 Yılda Trabzon, 39, 44-54)

Bunların yanı sıra, bazı eserlerde, diğer eserlerde olmayan ayrıntılı bilgiye ya da Türkiye'nin geneline dair ifadelere de rastlamak mümkündür. Önsöz'ünde yer alan bilgiye göre Naci Akverdi tarafından hazırlanan Adana Vilayeti'ne dair eser, halkın din ve mezhep bilgileri hakkında da veri sunmaktadır.(Adana Cumhuriyetten Evvel ve Sonra, 67-69) Eskişehir Vilayeti'ne ait eser, şehirdeki evlerin mimari özellikleri, halkın sanat ve el işleri ile meşguliyetleri, folklor ve dinî inanışları, elbise ve kıyafet şekilleri, gıda ve yemek çeşitleri, vilayete ve ilçelere bağlı köylerin isimleri hakkında da veri sağlamaktadır.(Cumhuriyetin 15 İnci Yılında Eskişehir, 144-152) Gaziantep Vilayeti'ne ait eserin birinci kısmında “*Türk İnkılabı'na Genel Bir Bakış*” ismiyle, 1923-1938 yılları arasında sosyal, kültürel, ekonomik, dış siyaset, bayındırlık gibi genel konulara dair görüşler aktarılmıştır.(15 İnci Cumhuriyet Yılında Gaziantep, 11-25) Kastamonu Vilayeti'ne ait eser, “*Bir Devrin Sonu, Yeni bir Devrin Doğuşu*” başlıklı giriş metni ve inkılâp kanunlarının tanıtıldığı “*Türk İnkılabı*” bölümü ile dikkat çekmektedir.(Cumhuriyetin Onbeşinci Yılı Anması Kastamonu Yıllığı, 3-4; 8-16)

Bu eserlerin halkevleri tarafından organize edildiği düşünülürse, yayın kalitesinin de o şehirdeki halkevinin mesai ve bilgi birikimi ile olgunlaştığı söylenebilir. Kuruldukları yıldan itibaren yayınladıkları dergi veya kitaplar ile deneyim kazanan halkevlerinin bu yayın faaliyetinde de oldukça iyi çalıştırdıkları görülmektedir. Nitekim yayın serisi içerisinde yer alan birkaç eser, diğerlerine nazaran daha derli toplu ve özenilerek hazırlanmıştır. Afyon Vilayeti'ne dair eser, gerek görsel malzemesinin bolluğu gerekse konuların çeşitliliği ve düzenliliği ile mesai harcanmış, serinin en ciddi çalışmalarından biridir.(Afyon Cumhuriyetin 15 Yılı İçinde, 1938) Şehirde bulunan kurum faaliyetleri, halkın el ve ev sanatları ile balıkçılık uğraşı gibi konulara da yer

ayrılmış olan Aydın Vilayeti'ne dair eser, görsel malzeme ve konu çeşitliliği ile aynı ciddiyette bir eserdir.(Cumhuriyetin 15 Aydın, 1938) Bursa Vilayeti için hazırlanmış olan eser de, özellikle diğer vilayetlere göre daha gelişkin, sanayi faaliyetleri ile ön plana çıkarılmış ve aynı titizlikle hazırlanmış bir eserdir.(15 Bursa, 1938) Çorum Vilayeti'ne ait eser, ciddi mesai ürünüdür.(15 Çorum, 1938) İzmir Vilayeti'ne ait eser, şehrin turizm ve arkeolojik özelliklerini tanıttığı 50 sayfalık bölüm ile diğer kitaplardan ayrılmakla birlikte, şehre dair çok çeşitli bilgilerin sunulduğu bir eserdir.(Cumhuriyetin 15 İnci Yılında İzmir, 1938) Manisa Vilayeti'ne ait eser ise, vilayet ve kazalarda yapılmış ve yapılmakta olan mimarî yapıların isimlerini de vermekle diğer eserlerden ayrılmaktadır ve albüm biçiminde hazırlanmış görsel malzemelerin çokluğu ile ön plana çıkmıştır.(Cumhuriyetin 15 İnci Yılında Manisa, 1938) Maden kömürü işçiliğine, deniz ve liman faaliyetlerine, Karabük Demir-Çelik Fabrikası'na dair verdiği bilgilerle öne çıkan Zonguldak Vilayeti'ne ait esere, ciddi emek ve mesai sarf edilmiştir.(923-938 Cumhuriyet'in 15 İnci Yıldönümü Hatırası Zonguldak, 1938)

Görüleceği üzere bu eserler, içerdikleri veriler ile Cumhuriyet dönemi araştırmacıları için kaynak eser niteliğindedir. Tarih araştırmalarının, özellikle siyasi tarih araştırmaları ekseninde yoğunlaştığı düşünüldüğünde neredeyse tüm vilayetleri içeren bu eserlerin Türkiye'nin sosyal ve kültürel tarihine katkısı, hiç şüphesiz yadsınmaz ölçüdedir.

2. Süreli Yayınlar

Cumhuriyet'in on beşinci yıldönümü anısına fevkalade nüshalar düzenlenmesi için, Matbuat Umum Müdürü Ali Naci Karacan, gazete ve dergilere bir yazı göndermiştir. 4 Ağustos 1938 tarihli bu yazıda, "*15 yılda başarılan işler ve büyük inkılabımız hakkında halkı tenvir edici yazılar ve haberler*" yayınlamalarını rica etmiştir.(BCA, 490.1.0.0. 1153. 45. 1. 28) Benzer biçimde Eylül ayı içerisinde Dahiliye Vekili Şükrü Kaya, vilayetler içinde çıkan gazete ve mecmuaların Cumhuriyet Bayramı münasebetiyle "*memleket matbuatının ifa edeceği büyük vazife için*" yayın yapmalarını istemiştir. Bu yazısında Kaya, yapılmış olan işlerin millete tekrar iyi bir şekilde anlatılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu yolla halkın rejime olan bağlılığının derinleşeceği, "*kendi yaptığı, göze aldığı zahmet ve fedakarlıkların müsbet semerelerini*" göreceğini dile getirmiş; gazete ve mecmualarda bu biçimde yayın yapılmasını salık vermiştir.(BCA, 490.1.0.0. 4. 19. 13. 2-6; BCA, 30.10.0.0. 79. 524. 5. 1-5) Bu iki tavsiyeye uygun olarak gazete ve dergiler, on beşinci yıldönümü anısına geniş ölçekli yayın yapmışlardır.

2.1. Dergi Yayınları

Fuat Köprülü direktörlüğünde çıkan Halkevleri Dergisi Ülkü, 1938 yılı Ekim sayısını özel sayı biçiminde ele almamışsa da, Cumhuriyet'in on beşinci yıldönümü anısına önemli yazılara yer vermiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün 1 Kasım 1938 tarihli meclis açılış nutkunu yayınlayan dergi, İçişler Bakanı Şükrü Kaya'nın 28 Ekim 1938 tarihinde yıldönümü kutlama merasimini açış münasebetiyle gençliğe ve halka hitaben vermiş olduğu söylevin metnini neşretmiştir. Behçet Kemal Çağlar tarafından kaleme alınan şiir (Çağlar, 207), Necip Ali Küçüka tarafından yazılan iç ve dış politika yazısı (Küçüka, 209-212), Nafi Kansu'nun Halkevlerinin çalışmaları hakkında verdiği bilgiler (Kansu, 213-214), Kemal Ünal'ın yazdığı ekonomi notları (Ünal, 217-228), Rahmi Apak'ın yazdığı Türk Spor makalesi (Apak, 229-234), Mahmut Ragıp Kösemihal'in yazdığı musiki makalesi (Kösemihal/1, 235-238) ve İbrahim Necmi Dilmen'in yazdığı dil çalışmaları hakkında notları (Dilmen/1, 239-244) bu çerçevede değerlendirilebilecek yayınlardır.

Vilayetlerle ilgili yayın faaliyetine katkı sağlamış ya da sağlayamamış halkevleri dergileri ile diğer bazı dergiler de çok yönlü disipline hitap eden makaleler neşretmişlerdir. İnkılabı, Atatürk'e ve idareye dair genel konular (Menemencioğlu, 329-332; Koç, 11-12; Çınar, 6; Çavuldur, 484-485; Berkün, 483; Örensun, 475-477; Şehsuvaroğlu, 158-164; Şardağ, 114; Nabi/4, 113-114; Karatay, 1-5; Alpalaca, 13-16; Köymen, 25-27; Cumhuriyette Mahalli İdareler, 24-34), mahalli ve yerel yazılar (Altıok, 7-11; Varan, 1-3; İnan, 7-14; Mazlum, 28-32; Cumhuriyetin Onbeşinci Yılı Dolayısıyla..., 33-34; On Beş Yıl İçinde Vilayet..., 222; Merzifon'da Onbeş Yıl, 20-24), ekonomi (Erçin, 336-342; Erişirgil, 343-345; Özgül/1, 26-27; Özgül/2, 7-8), dış politika (Esmer, 333-335; Söylemezoğlu, 10-12), sağlık (Güngör/1, 14-16; Gür, 151-153; Baltacı, 39-42; 15 Yılda İl Sıhhat İşleri, 229-231), bayındırlık (Yüngül, 478-492; Nafiamız 15 Yıl İçinde Ne Yaptı?, 227-228), donanma (Kurtoğlu, 16-17), hukuk (Abadan, 433-443; Ertür, 7-11; Aycan, 32-36), güzel sanatlar ve müzik (Kalkan, 474-497; Sevin, 10-11; Kösemihal/3, 14-15; Kösemihal/2, 456-459), edebiyat ve dil (Güvenli, 478-492; Yanbeğ, 7-13; Demiray, 482; Nabi/3, 115; Ergin, 20-22), arkeoloji ve tarih (Ogan, 444-451; Konyalı, 28-29; Kum, 178-181; Arık, 16-18), kadın (Bilgiç, 21-22; Bayır, 5-7; Cumhuriyet Devrinde Türk Kadını, 13), köylü (Kandemir, 24-25; Tolun, 17-19), hayvancılık ve veterinerlik (İçöz, 475-477; 15 Yılda İl Veteriner İşleri, 232-234), eğitim (Ökmen, 478-480), spor (Benker, 47-48), endüstri ve sanayi (Nayır, 117-118) konularını içeren makaleler, bu serinin içeriksel çerçevesini oluşturmuştur. Çocuk Esirgeme Kurumu da, 15 yıllık Cumhuriyet hayatı ile Atatürk'ün hayatına ait çeşitli

resimleri “*bir duvar tablosu*” biçiminde yayınlamış; “*Ana*” isimli dergi ile yayın faaliyetlerine katkı sağlamıştır.(BCA, 490.1.0.0.1154.53.1.34)¹⁰

4.2. Gazeteler:

Gazetelerin yapacakları yayınlara kolaylık sağlaması bakımından İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, 12 Ekim 1938 tarihinde, vekâletlere ve kurumlara birer yazı göndererek, gazeteler fevkalade nüsha çıkaracağı için, eğer ellerinde on beş yıl boyunca yaptıkları işleri izah eden bilgiler veya yayımlar varsa doğrudan gazetelere göndermelerini talep etmiştir.(BCA, 490.1.0.0.1156.57.1.172-194)

Bu çerçevede yayınlanan eserlerden en ayrıntılısı, Ulus Gazetesi tarafından yapılmıştır. Gazetenin asıl nüshasında, Atatürk ve Cumhuriyet'e minnet hislerini izah eden makaleler mevcuttur.(Atay/1, 1,3; Belge, 2; Nabi/2, 2; Artam, 2; Tiryakioğlu, 4; Baydar, 5)¹¹ Gerçekte Cumhuriyet Bayramı'nda fevkalade çıkacak nüsha için Ulus Gazetesi idaresi, 7 Eylül 1938 tarihinde CHP'ye dilekçe ile başvurmuş ve iki bin liranın parti bütçesinden ödenmesi talebinde bulunmuştur.(BCA, 490.1.0.0.1154.53.1.45-46) Cevdet Kerim İncedayı, 11 Eylül 1938 tarihinde Ulus Müdürlüğü'ne yazdığı yazıda, bahsi geçen fevkalade nüshanın nasıl olacağına dair esasları belirlemiştir. Bu yazıya göre, Ulus Gazetesi 16 sayfalık bir gazetenin yanına, 84 sayfalık bir eser hazırlayacaktır. Gazete ve ilavesi, 40.000 nüsha basılacaktır. İncedayı, “*O günkü gazetenin parti organı olduğuna göre*”, gazetenin İnkılâp ve Cumhuriyet hayatına layık olması gerektiğini de ifade etmiştir.(BCA, 490.1.0.0.1154.53.1.40-44) Nihayet 29 Ekim 1938 günkü gazeteye ilave olarak basılan ve Celal Bayar Hükümeti'nin ilk yılı ile ilgili hazırlanmış iki sayfalık yazı ile başlayan 100 sayfalık bir eser ortaya çıkmıştır. Oldukça geniş bilgiler sunan bu eserde, meclis, banka, vekalet bazında ve turizmden sanayiye, ekonomiden adli işlere kadar birçok konuda devlet kurumlarına ait on beş yıllık faaliyet şemaları çıkarılmıştır.

Cumhuriyet idaresinin hem kurumsal hem idarî bakımdan on beş yıllık gelişimini izah etmek amaçlı fevkalade nüsha da hazırlayan Cumhuriyet Gazetesi, 29 Ekim 1938 tarihindeki asıl nüshasında yıldönümü anısına

¹⁰ Ayrıca 34 sayfadan oluşan bu dergide, albüm biçiminde yayınlanan fotoğraflara ilave olarak bazı makaleler de yer almaktadır. (Bleda, 2,31; Sencer, 3-4, 19; Osman, 5)

¹¹ Ulus Gazetesi'nde benzer içerikli yayına 29 Ekim 1938 tarihinden önce ve sonra da rastlanmaktadır. (Olcaytuğ, 4; Atay/2, 1,3; Nabi/1, 7,9; Diyarbakır'da Cumhuriyet Neler Yaptı?, 6)

hazırlanmış makalelere yer vermiştir.(Nadi, 1, 3; Güngör/2, 5)¹²Akşam Gazetesi de, asıl nüshasında yıldönümü anısına makalelere yer vermekle birlikte 16 sayfalık bir ilave hazırlamıştır.(Sadak, 1; Nureddin, 3; Yücel, 5) Bu eserde, devlet kurumlarına dair bilgiler verilmiş; özellikle kadın-erkek eşitliği, harf inkılabı, dil inkılabı, köy kalkınması hakkında metinler kaleme alınmıştır. Bunların yanı sıra dünya liderleri ile tanınmış yabancı devlet adamlarının Türkiye ve Atatürk hakkındaki görüşlerine ve İstanbul Valiliği'nin ve İstanbul Belediyesi'nin on beş yıllık faaliyetlerine yer ayrılmıştır. Yeni Sabah Gazetesi, başyazısında da işlediği yıldönümü konusuna 25 sayfalık bir eser ile katkı sağlamıştır.(Yalçın, 1,3) Bu eserde, vilayetlerin on beş yıl boyunca gelişimleri anlatılmıştır. Bütün vilayetlere ait gelişmeler, esere sığdıramadığı için, takip eden günlerde tefrika biçiminde yayına devam edilmiştir.(Seyhan, 5; Manisa'da On Beş Yıl Zarfında Ne Yapıldı?, 4; Cumhuriyet Devrinde Rize'de Ne Gibi İşler Yapıldı, 4; Güzel Zonguldak'da 15 Yıl Nasıl Geçti?, 5) Kurun Gazetesi de hem asıl nüshası ile hem de hazırladığı 36 sayfalık ilave sayı ile bu yayın faaliyetine katılmıştır.(Us/1, 1,4. Suha, 5; Us/2, 1, 8) Son Posta Gazetesi, 29 Ekim 1938 tarihli nüshasında Şükrü Saraçoğlu, Ali Çetinkaya ve Tefik Rüştü Aras'ın yıldönümü hakkındaki görüşlerine yer vermiştir.(Cumhuriyetin 15 inci Yıldönümünde Vekillerimiz Neler Düşünüyorlar?, 1, 3) 16 sayfalık ilave sayısında ise dış politika, bayındırlık eğitim, dil inkılabı gibi hususlarda tanınmış kişilerin makaleleri vardır.(Atay/3, Talu; Erkiyet; Başar; Dilmen/2; Fıratlı; Ozansoy; Adil; 15 Yıl İçinde Türk Donanması; Eskiden Un İdhal Ederdik... ; Birsnel, 7) Son Telgraf Gazetesi ise, ilave sayı çıkarmamış; ancak gazete içerisinde yıldönümüne ait makalelere yer vermiştir.(Benice, 1; 15. Yıl ve Ordu; Türkün Onbeş Yılı; Cumhuriyet İktisad ve Ziraatın Anasıdır; 3) Bu ulusal yayınlara ilaveten yerel basına ait gazetelerin de, yıldönümü anısına makale bazında katkı sağladıkları görülmektedir.(Yüregir; Güven; Çonçar, 49-54)

3. Bireysel ve Edebî Yayınlar

Cumhuriyet'in on beşinci yıl dönümü yayın faaliyetlerine, büyük ölçüde edebi yönü ağır basan eserler ile bireylerin ve kurumların da katkısı söz konusudur.

İzmit Halkevi, vilayet bazında yer alamadığı yayın faaliyetine, bir şiir kitabı neşrederek katkı sağlamıştır.(Yüzyıllara Bedel 15, 1938) 32 sayfalık bu eserde yer alan şiirlerin konuları Atatürk, 19 Mayıs, Cumhuriyet,

¹² Cumhuriyet Gazetesi'nde benzer içerikli yayına 29 Ekim 1938 tarihinden sonra da rastlanmaktadır. (Naci, 2; Daver/1, 5; Daver/2, 2; 15 İnci Yılda Neşredilen Kıymetli Eserler, 6)

Halkevi, Fabrika gibi temaları içermektedir. Bir diğer şiir kitabı, Samsun Halkevi tarafından neşredilmiştir.(Ertan, 1938) İsmi, içerisinde yer alan “*Altı Ok'un Dilinden*” başlıklı şiirden alan bu eser, Atatürk, Halkevi, İnkılap ve Zafer temalarını içeren şiirlerden oluşmaktadır. Benzer bir kitap da Antalya’da yayınlanmıştır.(Akun, Kaya, 1938) Sadrettin Öztuğ tarafından yazılan “*Cumhuriyetimizin 15. Dönüm Yılında*” isimli makale ile başlayan 72 sayfalık bu eser, Atatürk’e bağlılık, Atatürk ve O’nun eseri, Cumhuriyet rejimi ve Atatürk konularına dair ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinin yazılarından oluşmaktadır. Sedat Ataman tarafından kaleme alınan eser ise, her ne kadar vilayet bazında yayınlanan Bursa kitabının ilavesi biçiminde görünse de, Bursa’nın sanayisi ve ekonomik hayatına dair, daha ayrıntılı bilgiler içermektedir.(Ataman, 1938) On beşinci yıldönümü anısına ithaf edilen 56 sayfalık bu eser, özellikle atölye, fabrika bazında Bursa’nın imalat sanayisini konu edinmiştir. İpekiş ve Bursa Merinos Fabrikası, Gemlik Suni İpek Fabrikası hakkında teşkilat ve üretim açısından veriler sunmasının yanı sıra tarım, ziraat, hayvancılık faaliyetlerine de yer ayrılmıştır.

Bireysel yayın olarak değerlendirilebilecek bir diğer eser, iki Ermeni asıllı kişinin talebi üzerine yayınlanmıştır.(Azad, Koç, 1938) Toros Azadyan ve Mardiros Koç, Başbakan Celal Bayar’a gönderdiği bir dilekçede, Ermenice “*Armağan*” isminde bir kitap hazırlamış olduklarını bildirmişlerdir. Cumhuriyet’in on beşinci yıldönümü şerefine hazırlanmış olan 80 sayfalık bu eserin, “*Cumhuriyet idaremizin her sahada akıllara durgunluk veren yükseliş hamlelerini ve bu yükselişlerde Türk-Ermenilerinin de nail oldukları feyizlerini, dünyanın her tarafına yayılmış olan ırkdaşlarımıza göstermek ve anlatmak için*” yazıldığı belirtilmiştir.(BCA, 30.10.0.0. 85. 558. 7. 1-8) Ayrıca CHP’nin Hrant Noradounghian’a Fransızca şiirler yayınlaması için 200 lira ödediği de anlaşılmaktadır.(BCA, 490.1.0.0. 1156. 47. 1. 110-113) Benzer biçimde CHP’nin doğrudan desteği ile iki eserin daha hazırlandığını görüyoruz.(BCA, 490.1.0.0.1154.53.1.5-8) Ankara Halk Şairi Aşık Ömer tarafından yazılan eser, Atatürk, Türk askeri ve ordusu, Türk köylüsü ve Cumhuriyet’in nimetlerini konu edinen 45 adet dördlükten oluşmuş destan türünde bir eserdir.(Ankaralı Aşık Ömer’in..., 1938) Diğer eser ise 21 dördlükten oluşan “*Türk Destanı*” ve 26 dördlükten oluşan “*Yurt Türküsü*” isimli şiirlerin birleştirilmesi ile Kütahya Milletvekili Besim Atalay tarafından kaleme alınmıştır.(Atalay, 1938)

4. Görsel ve İşitsel Yayınlar

On beşinci yıldönümü anısına yapılan görsel ve işitsel yayınlar “*Yüksek Kutulama Komisyonu*” tarafından üstlenilmiştir. Bu çerçevede radyoda konuşmalar yapılmış, sinema filmi ve afişler hazırlanmıştır.

4.1.Radyo:

Cumhuriyet Bayramı'nın yıldönümü münasebetiyle Ankara Radyosu, bütün yurttan dinletilmek üzere bir program hazırlamıştır. 28 Ekim 1938 tarihinde, saat 13.00'de, "*Anons ve İstiklal Marşı*" ile başlayan program, İçişleri Bakanı ve CHP Genel Sekreteri Şükrü Kaya tarafından verilen bir söylev ile devam etmiştir. 15 yıllık Cumhuriyet Devri ile alakalı olarak Mahkemeler, Türk Ordusu, Köy, Zabıta, Tarih İnkılabı, Dil İnkılabı, Maliye ve Vergiler, Demiryolları, Sanayi, Sağlık ve Su işleri, İnhisarlar, Türk Sporunu, Eğitim, Vakıf, Meteoroloji, konuları ile Türkiye İş Bankası, T. C. Merkez Bankası, T. C. Ziraat Bankası, Türk Ticaret Bankası, Emlak Bankası, Ulusal Ekonomi, Çocuk Esirgeme Kurumu, Türk Hava Kurumu, ve Arttırma Kurumu faaliyetlerine dair konuşmalar iki günlük program içerisinde dinleyenlere aktarılmıştır. Konuşma metinleri, Cumhuriyet'in 15. Yılı Kitabı'na katkıda bulunan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmış olması pratik bir fayda sağlamış; vekaletlerin de kendi kurumları ile ilgili bir konu üzerine konferans verdikleri görülmüştür.(BCA, 490.1.0.0. 1162. 81. 2. 1-8)

4.2. Sinema Filmi:

Bütün bu yayınların yanı sıra "*Cumhuriyet'in XV İnci Yılı*" isimli bir film hazırlıklarına da başlandığı görülmektedir.(BCA, 490.1.0.0. 1165. 89. 1. 1-17) Filmin rejisörü, ünlü yazar ve sinemacı Münir Hayri Egeli'dir. "*CHP Sunar*" ibaresi ile başlatılması planlanan filmin metin içerikleri de hazırlanmıştır. Ankara sabahının sisini dağıtan top sesleri ile başlayacak olan film, Cumhuriyet Marşı söyleyen bir koro, Türk bayrağını selamlayan askerler, Türkiye haritası üzerinde başarılan işleri gösteren grafik kullanımı, tüten fabrika bacası, çalışmaya başlayan motor sesleri, kalabalık caddeler ve okullar, TBMM ve milletvekilleri, stadyum ve halk görüntüleri gibi 46 farklı sahneden oluşmaktadır.

4.3. Afişler:

Yüksek Komite tarafından yurdun genelinde kullanılmak üzere, "*Cumhuriyet Vecizeleri*" hazırlanmış ve bu sözler afiş biçiminde bastırılmıştır. Bu afişlerden sayı olarak en fazla miktar, "*Eski ve Yeni Terbiye*" ile "*Halk İçin Halkla Beraber*" isimli iki afiştir. Bu iki afiştten 50.000 adet basılarak vilayet ve kazalara gönderilmiştir.(BCA, 490.1.0.0. 1155. 54. 1. 6-17) Diğer afişler ise, cadde, sokak, salon ve bina yüzlerinin süslenmesi için inkılabın faydalarını anlatan vecizeler şeklindedir. Giresun Milletvekili Münir Akkaya, CHP Genel Sekreteri adına 8 Ağustos 1938 tarihinde Valiliklere ve CHP Başkanlıklarına gönderdiği yazıda, "*rejim ve inkılabımıza ait*" 57 farklı vecizenin bastırıldığını söylemektedir.(BCA, 490.1.0.0. 4, 18. 17. 8) "*İnkılabı seven yayar*", "*Egemenlik Ulusundur*",

“*Vatan Borcu Çalışma ile Ödenir*”, “*Altıok Andımızdır*”, “*Halk İçinde Halkla beraber, Halk İçin*”, “*Her Fabrika Bir Kale*” gibi vecizelerin bastırılıp asılmasının kurallarını belirten bir de talimatname hazırlanmıştır.¹³ Aynı zamanda bu vecizelerin yazılı olduğu pankartlardan Ankara sokaklarına Türkkuşu uçakları ile atılmak için 300.000 adet bastırıldığı anlaşılmaktadır.(BCA, 490.1.0.0. 1156. 57. 1. 195)

Sonuç

Türkiye Cumhuriyeti'nin on beşinci yıldönümünü kutlamak için CHP tarafından oluşturulan Yüksek Komite'nin Yayın Şubesi, oldukça geniş ve kapsamlı bir yayın faaliyeti yürütmüştür. Kurumlara ve vilayetlere dair yapılan yayınlar kitap olarak basılmış, gazete ve dergi sütunlarında yer bulmuştur. Disiplinler arası birçok tarihsel veri sağlayan bu eserlerin yanı sıra hazırlanan afişler ve bastırılan şiir, destan gibi edebî yönü ağır basan eserler ile halkın dikkati çekilmiş; radyo konuşmaları ve sinema filmi gibi etkinliklerle aktarım çeşitlendirilmiştir. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün de vefat ettiği yıl olan 1938 tarihinde yapılan yayınlar toplu olarak değerlendirme altında tutulduğunda, ülkenin on beş yıllık kazanımlarının hem kurumsal düzeyde hem de ülkenin doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine Türkiye'nin gelişim safhasını gözler önüne serdiği görülmektedir.

On beş yıllık idarenin muhasebesini hazırlamak, kazanımları halka aktarmak ve elde edilen mirası gelecek kuşaklara sunmak amacına yönelik hazırlanmış olan bu neşriyat serisinin oldukça ciddi bir külliyat oluşturduğu anlaşılmaktadır. Beş yıllık bir birikimin de neticesi olarak onuncu yıldönümüne göre on beşinci yıldönümüne ait neşriyat, içerik olarak çok daha gelişkin ve ebat olarak çok daha fazladır. 1938 yılından itibaren oldukça uzun süre, gerek kurumsal olarak gerekse vilayet bazında hazırlanmış toplu bir yayın serisinin mevcut bulunmadığı da hesaba katılırsa, Cumhuriyet Bayramı için hazırlanmış bu eserlerin tarihsel önemleri anlaşılabilir.

¹³ Talimatname için bkz. (BCA, 490.1.0.0. 4, 18. 17. 9-11) Vecizeler için bkz. (BCA, 490.1.0.0. 1153, 46. 1. 1-2)

KAYNAKÇA**1. Arşivler ve Resmi Yayınlar:***1.1. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi:*

BCA, Fon: 30.10.0.0. Kutu: 79. Dosya: 524. Sıra: 5.

BCA, 30.10.0.0. 85. 558. 7.

BCA, 490.1.0.0. 1152. 44.

BCA, 490.1.0.0. 1153. 45. 1.

BCA, 490.1.0.0. 1153. 46. 1.

BCA, 490.1.0.0. 1153. 48. 1.

BCA, 490.1.0.0. 1154. 53. 1.

BCA, 490.1.0.0. 1155. 54. 1.

BCA, 490.1.0.0. 1155. 55. 1.

BCA, 490.1.0.0. 1155. 56. 1.

BCA, 490.1.0.0. 1156. 47. 1.

BCA, 490.1.0.0. 1156. 57. 1.

BCA, 490.1.0.0. 1162. 81. 2.

BCA, 490.1.0.0. 1165. 89. 1.

BCA, 490.1.0.0. 1450. 7. 1.

BCA, 490.1.0.0. 4. 18. 17.

BCA, 490.1.0.0. 4. 19. 13.

1.2. Resmi Yayınlar:

TBMMZC (*Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi*), Devre 4, Cilt 16, (11.6.1933)

(TCRG) *Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete*, Sayı 4252, 15.7.1933, Kararname No: 14668.

(AT) *Aydın Tarihi*, No: 59, Ankara: İçişleri Bakanlığı Yayını, Birinciteşrin 1938.

2. Kitaplar ve Araştırma Eserler

15 Balıkesir, Basım yeri yok, 1938.

15 Bursa, Bursa: İl Basımevi, 1938.

- 15 Çorum (Çorum'da Cumhuriyetin On Beş Yılı)*, İstanbul: Resimli Ay Matbaası, 1938.
- 15 İnci Cumhuriyet Yılında Burdur*, Burdur: Doğan Basımevi, 1938.
- 15 İnci Cumhuriyet Yılında Gaziantep*, Yayın yeri yok, 1938.
- 15 İnci Yılda Bolu*, Bolu: Bolu Vilayet Matbaası, 1938.
- 15 Niğde*, Basım yeri yok, 1938.
- 15 Yılda Trabzon*, İstanbul: Kemal Matbaası, 1938.
- 15 Yılında Tokat*, Basım Yeri Yok, 1938.
- 923-938 Cumhuriyet'in 15 İnci Yıldönümü Hatırası Zonguldak*, İstanbul: Tan Matbaası, 1938.
- Adana Cumhuriyetten Evvel ve Sonra*, Ankara: Ulus Basımevi, 1938.
- Afyon Cumhuriyetin 15 Yılı İçinde*, İstanbul: Tan Matbaası, 1938.
- AKUN, Şükrü, Kemal Kaya, *Antalya Çocuklarından Atatürk'e*, İstanbul: Koşkun Basımevi, 1938.
- Ankaralı Aşık Ömer'in Cumhuriyet Destanı*, Ankara 1938.
- ASLAN, Demo Ahmet, "*Cumhuriyet'in Törensiz Meşruiyeti: Ulus-Devlet İnşa Sürecinde Milli Bayramlar (1923-1938)*", Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2011.
- ATALAY, Besim, *15 İnci Yıl Destanı*, Ankara 1938.
- ATAMAN, Sedat, *Ekonomik Endüstriyel Bursa, Cumhuriyet Bayramınının 15 inci Yıldönümünde*, Yeni Basımevi, 1938.
- AZAD, T., M. Koç, *Armağan Türkiye Cumhuriyeti 15 İnci Yıldönümü 1923-1938*, İstanbul 1938.
- BOLAT, Bengül Salman, *Milli Bayram Olgusu ve Türkiye'de Yapılan Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1923-1960)*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, 2010.
- CHP/1 (Cumhuriyet Halk Partisi), *On Beşinci Yıl Kitabı*, Ankara: Cumhuriyet Matbaası, 1938.
- /2, *Şeref Kitabı XV*, Ankara: Cumhuriyet Matbaası, 1938.
- Cumhuriyetin 15 Aydın*, Basım yeri yok, 1938.
- Cumhuriyetin 15 İnci Yıldönümünde Denizli*, Denizli: Cumhuriyet Matbaası, 1938.
- Cumhuriyetin 15 İnci Yılı Kırşehir İli*, Basım yeri yok, 1938.
- Cumhuriyetin 15 İnci Yılında Çanakkale*, Çanakkale 1938.

- Cumhuriyetin 15 İnci Yılında Çankırı*, Çankırı 1938.
- Cumhuriyetin 15 İnci Yılında Diyarbakır*, Diyarbakır Matbaası, 1938.
- Cumhuriyetin 15 İnci Yılında Edirne*, Basım yeri yok, 1938.
- Cumhuriyetin 15 İnci Yılında Eskişehir*, İstanbul: Kültür Matbaası, 1938.
- Cumhuriyetin 15 İnci Yılında Gümüşane*, Yayın yeri yok, 1938.
- Cumhuriyetin 15 İnci Yılında İzmir*, Basım yeri yok, 1938.
- Cumhuriyetin 15 İnci Yılında Kırklar Eli V.*, Basım yeri yok, 1938.
- Cumhuriyetin 15 İnci Yılında Manisa*, Basım yeri yok, 1938.
- Cumhuriyetin 15 Yılında Konya*, Basım yeri yok, 1938.
- Cumhuriyetin 15 Yılında Malatya*, Basım yeri yok, 1938.
- Cumhuriyetin 15 Yılında Tekirdağ*, Basım yeri yok, 1938.
- Cumhuriyetin 15 Yılında Yozgat*, Basım yeri yok, 1938.
- Cumhuriyetin Onbeşinci Yılı Anması Kastamonu Yıllığı*, İstanbul: Tan Matbaası, 1938.
- DEMİRHAN, Nezahat, *Cumhuriyetin Onuncu Yılı'nın Türk İnkılâp Tarihinde Yeri ve Önemi*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, 1999.
- Doğu Cumhuriyetin 15 nci Yılında*, Üçüncü Umumi Müfettişlik Neşriyatından, Basım yeri yok, 1938.
- Elazığ Vilayeti 15*, Basım Yeri Yok, 1938.
- ERTAN, Ali, *Altı Okun Dilinden*, Samsun: Güneş Basımevi, 1938.
- Isparta 15*, Yayın yeri yok 1938.
- İçel 15*, Mersin: Ata Çelebi Basımevi, 1938.
- Yüzyıllara Bedel 15*, İzmit: Arkadaş Basımevi, 1938.
- Kütahya 15 Yıl*, İstanbul: Vakit Matbaası, 1938.
- Mardin Cumhuriyetten Önce ve Sonra*, İstanbul: Resimli Ay Matbaası, 1938.
- Muğla Cumhuriyetin 15 nci Yılında*, İzmir: Marifet Basımevi, 1938.
- On Yıl Rehberi (1923-1933)*, Ankara: Hakimiyet-i Milliye Matbaası, 1933.
- Samsun 15*, Basım yeri yok, 1938.
- Seyhan Cumhuriyetin 15 Yılı İçinde*, İstanbul: Tan Matbaası, 1938.
- Sinop Cumhuriyetin 15 nci Yılında*, İzmir: Marifet Basımevi, 1938.

Yabancı Gözüyle Cumhuriyet Türkiyesi, Matbuat Umum Müdürlüğü Neşriyatı, Ankara: Çituri Biraderler Basımevi, 1938.

3. Makaleler:

“15 İnci Yılda Neşredilen Kıymetli Eserler”, *Cumhuriyet*, 1.11.1938.

“15 Yılda İl Sıhhat İşleri”, *Erciyes*, Sayı 6,7,8, ss. 229-231.

“15 Yılda İl Veteriner İşleri”, *Erciyes*, Sayı 6,7,8, ss. 232-234.

“15. Yıl ve Ordu”, *Son Telgraf*, 30.10.1938.

“Cumhuriyet Devrinde Rize’de Ne Gibi İşler Yapıldı”, *Yeni Sabah*, 1.11.1938.

“Cumhuriyet Devrinde Türk Kadını”, *Ana*, Cilt 1, Sayı 11, s. 13.

“Cumhuriyet İktisad ve Ziraatın Anasıdır”, *Son Telgraf*, 30.10.1938.

“Cumhuriyetin 15 inci Yıldönümünde Vekillerimiz Neler Düşünüyorlar?”, *Son Posta*, 29.10.1938.

“Cumhuriyetin Onbeşinci Yılı Dolayısıyla: Yekbas Bağlarına Ait Bir Destan”, *Çorumlu Dergisi*, Yıl 1, Sayı 7, (29 Birinciteşrin 1938), ss. 33-34.

“Cumhuriyette Mahalli İdareler”, *Belediyeler Dergisi*, Sayı 38, Ankara, ss. 24-34.

“Diyarbakır’da Cumhuriyet Neler Yaptı?”, *Ulus*, 3.11.1938.

“Eskiden Un İdhal Ederdik, Bugün Buğday İhrac Ediyoruz”, *Son Posta*, 29.10.1938.

“Güzel Zonguldak’ta 15 Yıl Nasıl Geçti?”, *Yeni Sabah*, 10.10.1938.

“Manisa’da On Beş Yıl Zarfında Ne Yapıldı?”, *Yeni Sabah*, 31.10.1938.

“Merzifon’da Onbeş Yıl”, *Taşan*, Sayı 30, ss. 20-24.

“Nafiamız 15 Yıl İçinde Ne Yaptı?”, *Erciyes*, Sayı 6,7,8, ss. 227-228.

“On Beş Yıl İçinde Vilayet Nüfus Hareketleri”, *Erciyes*, Sayı 6,7,8, ss. 222.

“Seyhan”, *Yeni Sabah*, 30.10.1938.

“Türkün Onbeş Yılı”, *Son Telgraf*, 30.10.1938.

ABADAN, Yavuz “Cumhuriyet ve Onbeş Yıllık Hukukî Hareketleri”, *Yeni Türk*, Cilt 6, Sayı 71, ss. 433-443.

ADİL, Fikret, “Cumhuriyet Devrinde Güzel Sanatlar”, *Son Posta*, 29.10.1938.

ALPALACA, Murat, “Halk Kültürü Bakımından Cumhuriyet”, *Uludağ*, Sayı 18, ss. 13-16.

ALTIOK, İbrahim Rüştü, “Onbeş Yıl-Onbeş Asır”, *Taşan*, Sayı 30, ss. 7-11.

APAK, Rahmi, “Onbeş Yıl ve Türk Sporü”, *Ülkü*, Cilt XXII, Sayı 69, (İkinciteşrin 1938), ss. 229-234.

- ARIK, Remzi Oğuz, “Yeni Türkiye’de Arkeoloji İşleri”, *Ar*, Sayı 22, Ankara, ss. 16-18.
- ARTAM, Nurettin, “Büyük Bayram ve Gençler”, *Ulus*, 29.10.1938.
- ATAY/1, Falih Rıfki, “15”, *Ulus*, 28.10.1938.
- /2, “Yarınki Bayram”, *Ulus*, 28.10.1938.
- /3, Ercüment Ekrem Talu, “Onbeşinci Yıldönümü”, *Son Posta*, 29.10.1938.
- AYCAN, Ahmet Tevfik, “Cumhuriyette İdari ve Adli İnkılap”, *Uludağ*, Sayı 18, ss. 32-36.
- BALTACI, Ekrem, “Cumhuriyet Sıhhiyeciliği ve İctimai Muavenetçiliği”, *Görüşler*, Sayı 15, ss. 39-42.
- BAŞAR, A., Hamdi “İktisadi Kurtuluşumuz”, *Son Posta*, 29.10.1938.
- BAYDAR, Nasuhi, “On Beşinci Yıl”, *Ulus*, 29.10.1938.
- BAYIR, Ferit Oğuz, “Cumhuriyet Rejiminde Köy Kadını”, *Kültür*, Sayı 76, ss. 5-7.
- BELGE, Burhan, “Cumhuriyet”, *Ulus*, 29.10.1938.
- BENİCE, Ethem İzzet, “On Beşinci Yıl”, *Son Telgraf*, 29.10.1938.
- BENKER, Cevdet, “Cumhuriyette Spor”, *Görüşler*, Sayı 15, ss. 47-48.
- BERKTİN, Cezmi, “Atatürk”, *Kaynak*, Sayı 69, ss. 483.
- BİLGİÇ, Fevkiye, “Cumhuriyet Kadınlığı”, *19 Mayıs*, Sayı 34, ss. 21-22.
- BİRSEL, Cemil, “Onbeş Yıl İçinde başardığımız En Yüksek Hukuk ve Kültür İşleri”, *Son Posta*, 30.10.1938.
- BLEDA, Gayyar, “Üç On Beş”, *Ana*, Sayı 10, 29 İkteşrin 1938, Çocuk Esirgeme Kurumu Yayını, Ankara 1938, s.2, 31.
- COŞKUNER, Kerem, “Onuncu Yıl Anısına Yapılan Yayınlar”, *Toplumsal Tarih*, Cilt 20, Sayı, 118, Tarih Vakfı Yayını, Ekim 2003, ss. 94-95.
- ÇAĞLAR, Behçet Kemal, “On Beşinci Durakta”, *Ülkü*, Cilt XXII, Sayı 69, (İkinciteşrin 1938), s. 207.
- ÇAVULDUR, Ekrem, “Cumhuriyet İdareleri”, *Kaynak*, Sayı 69, ss. 484-485.
- ÇINAR, Cemal Rıza, “15nci Yıldönümünü Kutlarken”, *İnan*, Sayı 11, s. 6.
- ÇONÇAR, Hamdi Nüzhet, “Onbeş Yıl”, *Anadolu*, 29.10.1938.
- DAVER/1, Abidin, “Onbeş Yılda Hava Sanayimiz ve Hava Kurumu”, *Cumhuriyet*, 30.10.1938.
- /2, “Onbeş Yılda Türk Deniz Ticareti”, *Cumhuriyet*, 4.11.1938.

- DEMİRAY, Cevdet, "Türk Devrimi ve Türk Dili", *Kaynak*, Sayı 69, ss. 482.
- DİLMEN/1, İbrahim Necmi, "Cumhuriyet Yıllarında Dil Çalışmaları", *Ülkü*, Cilt XXII, Sayı 69, (İkinciteşrin 1938), ss. 239-244.
- /2, "Dil İnkılabında Yeni Bir Hamle", *Son Posta*, 29.10.1938.
- DOĞANER, Yasemin, "Cumhuriyet'in Onuncu Yıl Kutlamaları", *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, Yıl 5, Sayı 9 (Şubat 2007), Genelkurmay Basımevi, Ankara, ss. 119-143.
- ERİŞİRGİL, Emin, "Cumhuriyette Ekonomi ve Hukuk Tedrisatı", *Mülkiye Mektebi Mecmuası*, Sayı 91, ss. 343-345.
- ERÇİN, Cezmi, "On Beş İçinde Maliyemizde Tekamül", *Mülkiye Mektebi Mecmuası*, Sayı 91, ss. 336-342.
- ERGİN, M., "Cumhuriyet Devrinde Dil", *Uludağ*, Sayı 18, ss. 20-22.
- ERKİLET, H. Emir, "Cumhuriyet Ordusunun 15 Yılı"; "15 Yıl İçinde Türk Donanması", *Son Posta*, 29.10.1938.
- ERTÜR, Vefki, "15. Cumhuriyet Yılında Hukuki Yenilikler", *19 Mayıs*, Sayı 34, ss. 7-11.
- ESMER, Ahmet Şükrü, "Cumhuriyet ve Dış Politikamız: Lozan-Möntrö-Hatay", *Mülkiye Mektebi Mecmuası*, Sayı 91, ss. 333-335.
- FIRATLI, Halil Vedat, "15 Yılda Maarifimiz", *Son Posta*, 29.10.1938.
- GÜNGÖR/1, Rıfat, "Cumhuriyet Sıhhiyesi", *19 Mayıs*, Sayı 34, ss. 14-16.
- GÜNGÖR/2, Salahaddin, "15. Yıla Girerken Dün ile Bugün Arasında Bir Mukayese", *Cumhuriyet*, 29.10.1938.
- GÜR, Kadri Süreyya, "Cumhuriyetimizin On Beşinci Yıl Dönümü Münasebetiyle Sıhhi Teşkilatımızın Ana Hatları", *Poliklinik*, Sayı 65, İstanbul 1938, ss. 151-153.
- GÜVEN, Nevzat, "Onbeş Yıl", *Türk Sözü*, 29.10.1938.
- GÜVENLİ, Zahir Sıtkı, "Onbeş Yıllık Edebiyatımızda Olanlar", *Yeni Türk*, Cilt 6, Sayı 71, ss. 478-492.
- İÇÖZ, S. Sırrı, "Türkiye Tiftik Cemiyeti'nin Gayesi ve Tarihi Teşekkülünden Cumhuriyetin Onbeşinci Yıldönümüne Kadar Sarfettiği Mesai", *Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi*, Sayı 69, ss. 475-477.
- İNAN, Rauf, "Manisa Kültürü Cumhuriyetten Önce ve Bugün", *Gediz*, Cilt 2, Sayı 19, ss. 7-14.
- KALKAN, Saim Kerim, "Cumhuriyet Devrinde Tiyatro Hareketleri ve Halkevi Çalışmaları", *Yeni Türk*, Cilt 6, Sayı 71, ss. 474-497.

- KANDEMİR, Selahattin, “15 Cumhuriyet Yılında Köycülük Davası”, *Yarım Ay*, Sayı 90, İstanbul, ss. 24-25.
- KANSU, Nafi, “Halkevleri”, *Ülkü*, Cilt XXII, Sayı 69, (İkinciteşrin 1938), ss. 213-214.
- KARATAY, N. R., “Cumhuriyet ve Atatürk”, *Uludağ*, Sayı 18, ss. 1-5.
- KOÇ, Hikmet, “15. Yılda Kemalizm”, *Dıranaz*, 33. Sayı, ss. 11-12.
- KONYALI, İbrahim Hakkı, “15 Yılın Tarih Bakımından Bir Blançosu”, *Yarım Ay*, Sayı 90, İstanbul, ss. 28-29.
- KORALTÜRK, Murat, “Cumhuriyet Dönemi Türkiye Toplumsal ve Ekonomik Tarihi Kaynakları ve Ticaret ve Sanayi Odaları Yayınları”, *Toplumsal Tarih*, Cilt 6, Sayı 35, Kasım 1996, s. 60-64.
- KÖSEMİHAL/1, M. R., “Cumhuriyet Devrinde Musiki”, *Ülkü*, Cilt XXII, Sayı 69, (İkinciteşrin 1938), ss. 235-238.
- /2, “Onbeş Yıllık Müzik Çalışmalarımız”, *Yeni Türk*, Cilt 6, Sayı 71, ss. 456-459.
- /3, “Musikide Kalkınışımız”, *Ar*, Sayı 22, Ankara, ss. 14-15.
- KÖYMEN, Hulusi, “Cumhuriyette Halkevleri”, *Uludağ*, Sayı 18, ss. 25-27.
- KUM, Naci, “Cumhuriyet Rejiminin 15 Yıl İçinde Türk Tarih ve Ansiklopedisinde Mesut İnkişafı ve Kayseri Müzesi”, *Erciyes*, Sayı 6,7,8, ss. 178-181.
- KURTOĞLU, Fevzi, “Cumhuriyet Devrinde Türk Donanması”, *Yarım Ay*, Sayı 90, İstanbul, ss. 16-17.
- KÜÇÜKA, Necip Ali, “Türkiye’nin Onbeş Yıllık İç ve Dış Politikası”, *Ülkü*, Cilt XXII, Sayı 69, (İkinciteşrin 1938), ss. 209-212.
- MAZLUM, Fani, “Onbeş Yıllık İlçe Kültürümüze Genel Bir Bakış”, *Taşan*, Sayı 30, ss. 28-32.
- MENEMENCİOĞLU, Ethem, “Türkiye Cumhuriyeti’nin Ana Prensipleri”, *Mülkiye Mektebi Mecmuası*, Sayı 91, ss. 329-332.
- NABİ, Yaşar/1, “15 inci Yılda Sanat”, *Ulus*, 1.11.1938.
- /2, “Bugün”, *Ulus*, 29.10.1938.
- /3, “Cumhuriyetin On Beş Yılında Edebiyatımız”, *Varlık*, Cilt 6, Sayı 128, s. 115.
- /4, “On Beş Yılımız”, *Varlık*, Cilt 6, Sayı 128, s. 113-114.
- NACİ, Elif, “Güzel Sanatların Son 15 Senedeki Tekamülü”, *Cumhuriyet*, 30.10.1938.
- NADİ, Nadir, “Bayramımızın Büyük Manası”, *Cumhuriyet*, 29.10.1938.

- NAYIR, Muzaffer, "Cumhuriyet Devrinde Endüstrimiz", *Varlık*, Cilt 6, Sayı 128, s. 117-118.
- NUREDDİN, Vala, "Şahsi Hayatımızda Cumhuriyet", *Akşam*, 29.10.1938.
- NÜZHET, Selim, "Cumhuriyetin Onuncu Yıldönümünde Yapılan Neşriyat", *Ülkü Dergisi*, C II, Sayı 12, İkincikanun 1934, s. 443-455.
- OGAN, Aziz, "Cumhuriyet Devrinde Arkeolojik Çalışmalar ve Müzeler", *Yeni Türk*, Cilt 6, Sayı 71, ss. 444-451.
- OLCAYTUĞ, Rükneddin F., "Hekimliğin Türkiye'de 15 Yılına Bir Bakış" *Ulus*, 20.10.1938.
- OSMAN, Hamit, "Cumhuriyetin 15 nci Yıldönümünde Sıhhi Teşkilatımız", *Ana*, Sayı 10, 29 İlkteşrin 1938, Çocuk Esirgeme Kurumu Yayını, Ankara 1938, s. 5.
- OZANSOY, Halil Fahri, "15 Yılda Türk Edebiyatı", *Son Posta*, 29.10.1938.
- ÖKMEN, A. Zeki, "15 Yıl İçinde İlk Öğretim Prensip ve Gayelerinde Yükseliş", *Kaynak*, Sayı 69, ss. 478-480.
- ÖRENSUN, Nazım, "Cumhuriyetin Onbeşinci Yıl Dönümü İdrak Edilirken", *Kaynak*, Sayı 69, ss. 475-477.
- ÖZGÜL/1, Ahmet, "Türkiye Bankacılığı ve Milli Bankalarımızın 15 Yıldaki İlerleyişi", *Dıranaz*, 33. Sayı, ss. 26-27.
- /2, "Türkiye Bankacılığı ve Milli Bankalarımızın 15 Yıldaki İlerleyişi", *Dıranaz*, 35. Sayı, ss. 7-8.
- SADAK, Necmeddin, "Bugün Cumhuriyetin 15 inci Yılıdır", *Akşam*, 29.10.1938.
- SENCER, Muzaffer, "Cumhuriyet Rejiminde Çocuk Esirgeme Kurumu", *Ana*, Sayı 10, 29 İlkteşrin 1938, Çocuk Esirgeme Kurumu Yayını, Ankara 1938.ss.3-4, 19.
- SEVİN, Nurettin, "Cumhuriyet Devrinde Türk Tiyatrosu", *Ar*, Sayı 22, Ankara, ss. 10-11.
- SÖYLEMEZOĞLU, Galip Kemal, "Büyük Bayramımız ve Harici Siyasetimiz", *Yarım Ay*, Sayı 90, İstanbul, ss. 10-12.
- SUHA, Hakkı, "Onbeş Yaşında", *Kurun*, 29.10.1938.
- ŞARDAĞ, Rüştü, "On Beş Yıllık İnancımız", *Varlık*, Cilt 6, Sayı 128, s. 114.
- ŞEHSUVAROĞLU, Haluk Y., "Onbeş Yılda Yaratılan Onbeş Eser", *Yücel Aylık Kültür Mecmuası*, Cilt 8, Sayı 45, ss. 158-164.
- TİRYAKİOĞLU, Samih, "Cumhuriyetin 15 İnci Yıldönümünde Ege", *Ulus*, 29.10.1938.

TOLUN, Haydar, “Cumhuriyet Devrinde Köyde Kültür”, *Uludağ*, Sayı 18, ss. 17-19.

US/1, Asım, “Atatürk’ün Emaneti”, *Kurun*, 29.10.1938.

-----/2, “Cumhuriyetin 15 Yılı”, *Kurun*, 30.10.1938.

ÜNAL, Kemal, “Cumhuriyetin Onbeş Yılında Ekonomi”, *Ülkü*, Cilt XXII, Sayı 69, (İkinciteşrin 1938), ss. 217-228.

VARAN, Abidin, “Cumhuriyetin 15. Yılında Çorum”, *Çorumlu Dergisi*, Yıl 1, Sayı 7, (29 Birinciteşrin 1938), ss. 1-3.

YALÇIN, Hüseyin Cahit, “Cumhuriyetin Onbeşinci Yılı”, *Yeni Sabah*, 29.10.1938.

YANBEĞ, Mahmut, “Cumhuriyet ve Halk Edebiyatı”, *İnan*, Sayı 11, s. 7-13.

YÜCEL, Hasan Ali, “Cumhuriyet Milletın Devlet Oluşudur”, *Akşam*, 29.10.1938.

YÜNGÜL, Naci, “Cumhuriyetin 15. Yılında Bayındırlık Faaliyeti”, *Yeni Türk*, Cilt 6, Sayı 71, ss. 478-492.

YÜREGİR, A. R., “Onbeşinci Yıl”, *Yeni Adana*, 28.10.1938.